

Uppt. av Nils Persson

efter Anders Larsson
(60 år)i Stångby

Anmärkingar:

Julfirande i
Stångby sim.

(8 sid)

Julfirandet i min hembygd Stångby socken för 40 år sedan
Julförberedelserna taga sin början med slakten, vilken gick av
stapelns en fjortonde dag före jul. Den gick till på följande sätt.
Man steg upp vid 3 tiden på morgonen och begav sig ned till stian
och väckte den feta nassen och födde honom med våld in i sterret
är slakten vidtog för att skällevattnet skulle vara närmast till
handa. Sedan grisen blivit skildad tagg han upp en kare och lades
i en stie. Men på grund av den tätta isen som uppkom genom
kalllevattnet, kunde man icke få rätt att göra grisen ren,
han jagar och försor mörte stä med prärier för att bysa dem.
Vid midnatt tog man grisen in i dagligstuan för att få bättre sett.
Allt efter stället, storlek slaktades 1, 2, 3, eller flera grisar,
ly det ansågs som en skam att icke slakta så mycket till jul
att det icke fattades fläsk den övriga tiden på året.

(8 sid)

Uppt. av Nils Persson

efter Anders Larsson
(60 år)

Anmärkingar:

Sedan slakten är undantöktad kommer baket.
 Det rådde stor brädska, ty man skulle baka så mycket
 att det varade till påsk och många voro också de
 brödsorter som bakades. Ofta bakades en 4 till 5 bak.
 Först groft, sedan sursött, hemmariktat, florisiktat,
 samt ett bak tunnare utplattat bröd. Då man började
 baket vid 3-4 tiden på morgonen, varade det enda till tolv
 den följande natten innan det sista baket var i ugnen.
 Därefter kommer bryggden. Man mälte själv maltet
 och malde det på en handkvarn som var och en hade i
 sitt hem. När det skulle bryggas to di så mōed malt som
 man beräknade för att ölet skulle bliva så kraftigt att
 nuntäpparna skulle dragas samman då man drack av det.
 Sedan togs det ett ankar vardagsdricka. Julölet skulle
 vara till den 1 maj, ty då skulle det drickas julöl.

Uppt. av *Nils Persson*

Anmärkingar:

efter *Anders Larsson*
(60 år)

Rengörningen. Håmodern och pigorna voro under de varmaste veckorna före jul uppe i tidig ofta varje morgon. Spinnrockarna, som under hösten varit i flitigt bruk sattes nu undan för att åter tagas i bruk när helgen är slut. Det rädde stor brändera, ty alltting skulle skuras och rengöras. Alla möblerna skulle skuras ty de voro icke målade utan allesammans vita. Golvet slapp man att skura, det var av trä. Det skulle blott sopas med en righvastriktigt rent och därefter beströs med sand och rönderhackat ene. Väggarna i boningshusen skulle kalkas. Sedan kalken blev torr målades rosor på väggarna i andra färger. Även i stallar och uthus skulle kalkas till jul. Inom hus skulle man skura både lopparibennhård samt grytor. I pinstakar och allt vad som hörde till hyl skulle riktigt fint poleras.

Uppt. av Nils Persson

Anmärkingar:

efter Anders Larsson
(60 år)

Ljusstöpsningen tillgås på följande sätt. Man tog en gammal kärna och satte den in i stuan, samt fyllde den till hälften med vatten, som skulle vara kokhet och tog sedan smält talg i tills den blev full. Därefter lades strandsån runt omkring kärnan för att den skulle hålla sig varm, ty på den tiden var det kergolv i stuan. Man hade s. k. ljusagarn som man snodde till ammarna och avtog i längder som man ville ha ljusen. Detta var veken. Den översta änden på veken var en ögla. Dessa öglor trädde på ett träspjut 4-5 stycken på varje spjut. Sedan doppade man dem i talgen och tog dem sedan upp och hängde dem på ett par trästänger. Då de åter svalnade doppade man ner dem igen tills man ansåg ljusen vara tillräckligt tjocka. När man hade stöpt ljus tillräckligt läptes s. k. prärier på vilka det var helt litet talg. Med dessa skulle man lysa sig då man skulle gå och fördrätta sina synter.

Uppt. av *Nils Persson*efter *Anders Larsson*
(60 år)

Anmärkingar:

Julen tog sin början med Julafton. På Julafton hade man 3 måltider. Man hade sill och potatis till frokost. Till middag hade man först röjja och till själva Julafton hade man luttfisk och gröt. Sedan man hade slutat måltiden läste man bordsbön och sjöng psalmer. Därefter vidtog kortspelet till ut på småtimmarna. Man gäffe även nätter skodde blacka. På Julafton satte man en kärke av korn eller havre till fåglarna på en trästång i ett träd. Husdjuren fördrades bättre julafton. Korerna fingo hö i stället för halm. Hästarna fördrades med hö och havre. Bandhunden skulle alltså var löslöpp julafton, samt till kvällenat skulle han ha mjölk & gräs. Man klädde även ut sig i de högligaste former och gick omkring till näboarna och skåd. Sedan var det deras tur att försöka taga dem fatt. Lyckades detta följdes man ofta ut till ett annat ställe. På så sätt kunde det till slut bli en stor skara.

Uppt. av *Nils Persson*efter *Anders Larsson*
(60 år)

Anmärkingar:

På juldagsmorgon skulle alltid ungdomen i julotten
Dä spötte alltid husbondsfolket omkring med kreaturen
på morgonen ty julotten började klockan 5 på morgonen.
Sedan då attes ingen var slut och ungdomen kom hem,
var det deras tur att vidtaga med skötsel av husdjuren,
ty då skulle de äldre alltid gå i högmässan.

Juldagen satt man alltid hemma var till sitt men
så på annandagen var man alltid bjuden
till sina släktingar eller till någon nabo för
att smaka den många julmaten och Julöllet.

Man hade även alla möjliga lekar och uppytlig för
sig. Man hade även för sig att som vädret var på
juldagen så skulle det bli i Januari månad och som
vädret var på annandagen så skulle vädret bli i
Februari månad o.s.v.

Uppt. av *Nik. Persson*efter *Anders Larsson*
(60 år)

Anmärkningar:

Trettondeafton skulle man fylla alla gluggar med gröt. Man skulle själv äta så mycket man kunde. Även hund och katt skulle ha sig en grundlig portion med gröt. Man skulle t. exmp. rimma för gröten. Gröten är god de kan i tro. Gröten är kökt i gryta för att den icke skall bryta. Trettonedagen firas till minne av de tre vise männens intåg i Betlehem. På trettonedagsmorgonen kommo de män från församlingen, som skulle föreställa de tre vise männen, intåg i Betlehem. Dessa buro ljus i händerna på låga trästakar och sjöngoen sång. Dessa skulle trakteras av vad huset förmädd, brännvin och julmat. De höllo på med detta till det blev full dager.

Skåne
Bara
Stångby

uppt. 1919-20.

8.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Nils Persson

Acc.no. 362

efter Anders Larsson
(60 år)

Anmärkingar:

Om en spindel kryper på kläderna på någon, så betyder det att personen i fråga skall ha tur. När man drömmer om något vitt, betyder det, att någon av ens bekanta skall dö. Likaså om någon fågel hackar på fönsterrutan betyder det detsamma. När det kliar i det högra ögat är det varsel om bröllopp. Det betyder även bröllopp om fyra personer träffa varandra och man korsar händerna då man hälsar på. När hundarna stå utanför sin koja och bjuta är det varsel om eldsvåda. Om en skata kommer spåderande upprät gården mot boningshuset till väntar man främmande. Om man kastar ringryn eller något dylikt på ett budpar så betyder det rikedom. För man kikka så är det någon som talar om en. Om man nyser tidigt på morgonen, innan man har ätit något så betyder det förargelse

362